

Minister Edukacji i Nauki

Przemysław Czarnek

BM-WKN.070.1.2022.KKF
Warszawa, 06 września 2023 r.

Pan
Marcin Wiącek
Rzecznik Praw Obywatelskich

dot. pisma: VII.7033.115.2022.AMB

Szanowny Panie Rzeczniku,

w nawiązaniu do pisma nr VII.7033.115.2022.AMB z 3 sierpnia 2023 r. uprzejmie informuję, że podtrzymuję swoje stanowisko odnośnie do zasadności zmiany przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2023 r. poz. 742, z późn. zm., dalej ustawa PSWN) dotyczących nadania pokrzywdzonemu statusu strony w postępowaniach dyscyplinarnych w sprawach dotyczących nauczycieli akademickich, studentów i doktorantów, przedstawione w piśmie nr BM-WKN.070.1.2022.KKF z 28 grudnia 2022 r.

Obecne ukształtowanie pozycji pokrzywdzonego w postępowaniu wyjaśniającym i dyscyplinarnym zarówno wobec nauczycieli akademickich, studentów, jak i doktorantów jest wystarczające i uwzględnia cele tych postępowań. Nie jest zatem zasadne inicjowanie prac legislacyjnych nad nowelizacją ustawy PSWN we wnioskowanym zakresie.

Warto również zauważyć, że w każdym z dołączonych przez Pana, na obecnym etapie, pism instytucji przedstawicielskich – KRASP, KRD i PSRP, wskazano, że kwestie statusu strony w postępowaniu dyscyplinarnym nie były dotychczas przedmiotem analiz (nie otrzymywano skarg lub wniosków, ani innych zgłoszeń)

Pragnę ponownie zauważyć, że postępowania wyjaśniające i dyscyplinarne wobec studentów różnią się od postępowań wyjaśniających i dyscyplinarnych wobec nauczycieli akademickich (gdzie mamy do czynienia z przewinieniem zawodowym), ponieważ studentów i pracowników wiążą innego rodzaju stosunki prawne z uczelnią.

Przenosząc niniejszą sprawę na grunt Kodeksu postępowania karnego, można przyjąć, że postępowanie wyjaśniające prowadzone w uczelni jest odpowiednikiem postępowania przygotowawczego przewidzianego w Kpk, którego stronami są podejrzany i pokrzywdzony (art. 299 Kpk). W drodze odpowiedniego stosowania Kpk (art. 320 ustawy PSWN) można wskazać, że celem postępowania wyjaśniającego jest:

- ustalenie, czy czyn studenta, wskazany w poleceniu rektora dotyczącym wszczęcia postępowania wyjaśniającego, został popełniony i czy stanowi on przewinienie dyscyplinarne,
- wyjaśnienie okoliczności sprawy, w tym ustalenie osób pokrzywdzonych,
- zebranie i zabezpieczenie dowodów dla komisji dyscyplinarnej.

Zgodnie z powyższym, ustalenie osoby pokrzywdzonego służy urealnieniu jego prawa do udziału w postępowaniu wyjaśniającym w charakterze strony procesowej.

Natomiast na następnym etapie postępowania, które toczy się przed komisją dyscyplinarną, stroną procesową staje się rzecznik dyscyplinarny do spraw studentów – to on zna okoliczności sprawy, przedstawia komisji zebrane dowody (do wniosku o ukaranie dołącza akta postępowania wyjaśniającego), a także „reprezentuje” stanowisko pokrzywdzonego. Po to właśnie prowadzone jest przez rzecznika postępowanie wyjaśniające, aby komisja już na wstępie swojej pracy mogła szczegółowo zapoznać się z rodzajem zarzucanego czynu oraz stanowiskiem osoby pokrzywdzonej, które przekazuje jej rzecznik.

Zatem postępowania toczącego się przed komisją dyscyplinarną nie należy utożsamiać z procesem toczącym się przed sądem. Celem postępowania karnego jest ustalenie, czy oskarżony ponosi winę zarzucanego mu czynu (przestępstwo lub wykroczenie) i określenie wymiaru kary, natomiast postępowanie toczące się w uczelni ma na celu ustalenie, czy student naruszył przepisy obowiązujące w uczelni lub dokonał czynu uchybiającego godności studenta (art. 307 ust. 1 ustawy PSWN), a w rezultacie nałożenie kary dyscyplinarnej (art. 308).

Odpowiedzialność dyscyplinarna studenta danej uczelni odnosi się do odpowiedzialności za czyny związane ze wspólnotą tej uczelni (lub mieniem uczelni), porządkiem organizacyjnym, ustalonym przez nią systemem wartości (ślubowanie składane przez studenta) i dotyczy głównie czynów popełnionych na terenie uczelni. Natomiast tam, gdzie czyn studenta przybiera postać działania o skutkach wykraczających poza reguły wewnętrzne społeczności akademickiej oraz narusza powszechne zakazy i nakazy odpowiedniego zachowania, godząc w porządek publiczny lub konstytucyjne prawa jednostki, wówczas postawa studenta powinna być analizowana pod kątem odpowiedzialności karnej, a ewentualnie dopiero w drugiej kolejności - odpowiedzialności dyscyplinarnej. Specyfika postępowań ma istotne znaczenie w kontekście rozgraniczania odpowiedzialności karnej od dyscyplinarnej, procesu karnego od procesu dyscyplinarnego, a także - odnosząc się do meritum sprawy – stron procesu karnego od stron procesu dyscyplinarnego.

Postępowanie dyscyplinarne prowadzone w uczelni posiada z gruntu odmienne cele niż postępowanie karne, zaś postępowanie dyscyplinarne wobec studentów jest także odmienne od postępowania dyscyplinarnego wobec nauczycieli akademickich. Zadaniem władz uczelni, możliwym do realizacji między innymi przez politykę dyscyplinarną, jest stworzenie wzorca zachowań studenta, w szczególności w obszarze jego działalności studenckiej, naukowej, kulturalnej, jak również postawy etycznej. Wynik i przebieg postępowania dyscyplinarnego pozostawia skutki prawne wyłącznie w sferze wewnętrznej tzn. między zakładem administracyjnym – uczelnią a użytkownikiem zakładu – studentem.

Odnosząc się natomiast do kwestii dotyczącej przyznania uczniowi pokrzywdzonemu czynem nauczyciela statusu strony w postępowaniach dyscyplinarnych toczących się na podstawie ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela, uprzejmie wyjaśniam, że zmiany przepisów dotyczących statusu zawodowego nauczycieli, w tym przepisów dotyczących odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli wymagają przedyskutowania i wypracowania jak najlepszych rozwiązań z zainteresowanymi środowiskami.

Wobec postulatów strony społecznej o wznowienie rozmów na temat aktualnych problemów i wyzwań polskiej szkoły, Minister Edukacji i Nauki podjął decyzję o powołaniu grupy roboczej w ramach Zespołu do spraw statusu zawodowego pracowników oświaty. Do prac w tym gremium zaproszone zostały reprezentatywne związki zawodowe zrzeszające nauczycieli: Forum Związków Zawodowych, Krajowa Sekcja Oświaty i Wychowania NSZZ „Solidarność”, Związek Nauczycielstwa Polskiego. Ustalono, że jednym

z tematów jakie zostaną podniesione podczas kolejnych spotkań będzie odpowiedzialność dyscyplinarna nauczycieli.

Z uwagi na powyższe informuję, że kwestia dotycząca przyznania uczniowi pokrzywdzonemu czynem nauczyciela statusu strony w postępowaniach dyscyplinarnych zostanie poddana wnikliwej analizie w ramach prac grupy roboczej. Ewentualne przygotowanie projektu zmian legislacyjnych w powyższym zakresie będzie możliwe dopiero po zakończeniu prac tej grupy.

Z wyrazami szacunku

Przemysław Czarnek
Minister
/ – podpisano cyfrowo/